

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 24.

Lýsingarprisur fyri petittreglu: 30 oyr. á forsiðuni,
20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prísinum.

Leygardag hin 15. juni 1935.

Kostar kr. 1,50 fjóðringarsíðu + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 142.

9. árg.

Hitt almenna í Føroyum sum LØNTRYKKJARI!

Afturhaldskommustýri motivera teirra niðurseting av tímaløn langt undir tímalønina hjá arbeiðsgevarum og privatum við:

**„Tú hefur so einki
at gera, í hvussu er!“**

Vinstra-menn í Danmark, teir konservativu ikki í minni muni, krevja, at teir, ið fáa arbeiði frá tí almenna, stáli og kommunum, skulu arbeiða fyri eina nógv minni løn, enn lönaríflin ásetur. »Motiveringin« er: tú hefur so einki at gera, í hvussu er, og so kanst tú heldur leggja »positivar« virðir niður í samfelagið og spara og ketta borg-

arunum — fyrst og fremst teim ríku — um útreiðslurnar enn slíta lunnarnar.

Vinstra og afturbaldið kunnu fáa staðni útinnu henda politik í Danmark; tí í ríkisstjórn og í flestu kommunum hava javnaðarmenn makt til at forða hesum fyri arbeiðarafjöldina skaða-politikki, sum forir við sær, at

arbeiðsgevararnir fylgja aftan á og krevja, at arbeiðarin arbeiðir fyri somu løn hjá teimum sum hjá tí almenna, hvat ið tess verri vanliga verður tilfeilið har, ið javnaðarmenn og aðrir rættvist-hugsandi ikki eru nóg sterkir at forða tí.

Meðan hesin löntrykkingar-politikur ikki eydnast afturhaldsløkkunum í Danmark, tí har eru javnaðarmenn sterkir at forða honum, er hann í diktaturlondum og alla staði, har

ið afturbaldið hefur ræðið, forður út í ystu æsir og hefur trykt arbeiðslønirnar niður um arbeiðsloysisstuðningsmarkið í radikalt-socialistiskt stýrdum londum.

Og her í Føroyum, har ið hitt svartasta afturbald hefur ræðið á tingi og í mongum kommunum, er einki betur enn ið diktaturlondunum viðvíkjandi arbeiðslønpolitikkinum.

Okkum er kunnugt, at arbeiðarar í kommunum eru bidnir til at gera tað og tað arbeiði. Men tá ið arbeiðararnir hava

kraft vanliga tímaløn, hava teir fingið hitt hjartalæsa harða svárið:

Tú gert einki, í hvussu er. Vilt tú ikki arbeiða fyri so litla løn, sum vit siga, kanst tú lata vera; vit fáa í hópatali av øðrum arbeiðarum at gera arbeiðið fyri ta av okkum ásettu løn.

Og hin av neyð veiki arbeiðarin noyðist at geva eftir. Og tá ið hann soleiðis er kúgaður av tí almenna at taka við eini undirløn, fylgja teir privata arbeiðsgevararnir aftan á við lönminglarkravinum — og arbeiðarin er fokin. Hann tapir fyri tí almenna og orkar ikki heldur at balda lönkravið uppi yvir fyri tí privata.

Ein skammiligur politikur!

Ja, aftalaga standa Føroyingar, teir stýrandi í Føroyum, í dag, at teir útnytta armóðina hjá tí fátæka og leggja saman við hin mógvandi yvirklassan til at stækka arbeiðaranna menniskjaliga rætt til hampuliga løn.

Hin arbeiðsleysi og hin minni mentu flokkurin í síni heild kundu í fylgja henda afturbalds og yvirsettta moral lika so væl

sagt við bóndan, ið hefur haft felli:

Tú hefur so, í hvussu er, mist mest allan tín seyð. Tað slindrið, tú hefur eftir, kanst tú lata meg fáa fyri t. d. 5 kr. stykkið. 5 kr. eru betri enn einki,

ella við handilsmannin, ið lítir og einki selur:

tú selur einki. Lat meg fáa nakað frá tær fyri hálvan prís — tað er jú betur at fáa eitt sindur enn einki!

o. s. frv.

Ein syrgjuligur moralur! Men hvussu leingi vilja Føroya arbeiðsmenn og fiskimenn lata sær hetta bjóða?

Kirkjan og andsmentan.

Protestantisk søguskriving og religiønsáskoðan hava ongantíð langt fingarnar innlumi, tá ið tað hefur gildið um at draga fram mest móguligt av teimum mongu og sváru syndum, pávurnir og katóliska kirkjan niður gjøgnum tíðirnar hava á síni samvitsku; og í hesum hava villfarandi børn lutersku kirkjunnar, sektirnar, saman við teimum sokallaðu radikalu og humanistisku høvundum ikki staðið fyri aftan stýri. Hjá adventistum t. d., ið fyrst harðliga átala ta ranglæra Luthers kirkja enn er fongd við, eru pávin og hin katóliska kirkjan hin ramasti antikrist, djævalsins barn og fasti fúsar; tey ógvuliga djór, ið umtalast í opinbaringarbókini, eru einki annað meint við uttan pávakirkjuna, sum valdliga hefur tikið sær hægstu pallar har á jarðariki og skift seg sjálva Guð. Teirra bók »Et Blik paa vor Tid« sýnir í ógligum myndum hesi djór koma trampandi upp úr sjónum og knasa alt undir sínum ræðuliga fótum. — — — Eg má siga, at Guð skal náða pávarnar og øll tey, ið teim fylgja eftir, um adventistar og P. F. Joensen á dómadegi sleppa fram at og verða teirra dómárar! — — —

Ikki at leggja omaná, so hefur katóliska kirkjan og fyri alt tað eisini hin protestantiska haft sínar syndarlugu niðurgongutíðir og myrku blettir, tá ikki

var haft fyri eyga ta lýsandi hugsjón, frelsarin kæl eftir seg, men farið var fram sum verstu boðlar og ránsmenn, og eftir sum eg veit frá at siga, so sigast heldur ikki katóliskir menn undan, at so hefur verið.

Inkvistitióin verður ofta til-tikin sum eitt hitt ræðuligasta og ljótasta, ið nakrantíð er gjørt í Guðs navn, men vit mugu eisini minnast til, tá vit framseta hvassar atfinningar, hví hon kom fram, og hvar hon setti rót á nýggjum og best blómaði.

Renessancen, ið við óforari livsmegi breyt um koll ta miðaldarliga livsupplatanina og so tær reformatorsku rørsurnar, elvdi kirkjuni ógvuliga at treða fram og verja sína fornu stóðu ofta, fyri tó at siga satt, í ósemju hvørju miðal, ið nýttast skuldu.

I Spaniu, har inkvistitióin festi nýggjar rotur um reformatiðsskeiðið, og har hon hevði sínar heitastu oddamenn, hefur fólkið altíð verið fanatiskt, haft heitt blóð og valdliga vart sínar hugsjónir.

Kirkjuni sum felags-hugsan kann ikki verða kastað fyri alt tað, ið gjørt er í hennara navn; tí tað er so, at allar religiøsnir og fyri tað allar rørsur fáa sín dóm av tíðini og teimum ymisku fólkalýndum.

Og so eitt aftrat: nógv av tí, ið lagt verður kirkjuni fyri, varð gjørt í hennara navn av monnum, sum høvdu politisk mál at fremja og so nýttu religiön og kirkju sum skothjálva.

Annars siggja vit tað, at tann, ið makt og vald fær, aloftast hefur lyndið til við vald og harðskap at verja sín sigur og berjast tey, ið hava aðrar meiningar og hugsanir.

Er ein flokkur við undirlutan — í oppositiön — verjir hann seg við orðum, men fær hann yvirlutun, tekur hann sær somu harðhentu vápn, sum áður móttóðumenninir nýttu.

Tann franska kolvellingin, sum á síni stevnuskrá hevði so fogur mál sum frælsi og verjan av mannarrættindunum, fór so fram sum útleið, at hon til allar tíðir skyggir reyð í mannasogni; og tað kortini, at hesir menn, ið vóru fyrisprákarar hennara, skuldu seta í verk tankar hjá monnum sum Rousseau og Voltaire, slíkar andans hetjur, sum alt stítt liv stríddust fyri frælsi og tosemi.

Og leita vit fram til okkara dagar, fara mitt í nútíðina, finna vit somu gongd. Teir, ið skulu eittast at berjast fyri mentun og eydna her á foldum fyri flest mógulig, vaða í blóði.

Já, ikki eiti á grundarlagi

heimurin byggir á tann dag í dag. Ein væisignað mentan, eitt frálíkt tosemi væl útbúgvnir andans menn sýna! — — Vita væl, at jörðin er rund og ikki stendur stíll, men melur skundisluga rundan um sólina, og at so væl kann vera, at alt hetta, vit siggja, er kynnað upp av sær sjálvum; og so á harða hendi byggja morðvápn at kola hvønn annan út við.

Russiskir menn, sum mannaminir í útleid hava barst fyri einum idealríki, óyða og týna hvørt lív, ið sýnist at standa teimum í vegin; og Mussolini, sjálvur diktatorurin, kúgarin av øllum andsfrelsi framsetir skriftlig prógv fyri, at eingin Guð er til.

Men alt hefur sínar tver síður; og kirkjan hefur haft bæði rættu og rangu, og ikki týkist mer vera beint bert at sýna fram ranguna á virki hennara, »tí sjálvt hundur skal hava sín rætt«.

Tað var ikki bert í renæssance-tíðini, tá ið onkur pávi var meira heidin enn kristin, at kirkjan gekk á odda við mentun.

Tá tíð ið miðöldini, tá klosturlívið stóð í sínum besta blóma, sótu munkar varisliga og skrivadu »klasikkararnar« av, hvørja skriftir annars høvdu verið forkomnar og gloyndar. Og gjøgnum alla miðöldina var kirkjan einasti verndarmaður teirra fátæku. Hennara stríð móti keisrum og kongum var oftast ein forðan fyri vald og maktrind teirra. At kirkjan í miðöldini ikki aftraði seg at geva eitt stórt socialt arbeiði og hjálpa teimum sjúkum og neyðstoddu, prógvur best tað stóra tal av munkum, ið létu lív, tá ið hesar ógligu stóttirnar herjaðu londini.

Venda vit okkum so til søgu Norðurlanda, sýnir hon okkum lýsandi tíðir, tá ið kirkjan, kongar og fólk stóðu saman. Danmørk t. d. hevði í miðöldini slíka stórtíð sum ongantíð fyrr ella seinri, og tað við kirkjuligum høvdingi á odda. Og okkara land, sum lítið hefur at bresta sær av hvørki viðvíkjandi makt ella mentun. Einasta tíð, ið vit í søgu okkara kunnu líta á sum mentunarlaga seð stórtíð, var tá katóliska kirkjan hevði valdið her í oyggjunum.

Kvæðini, ið varðveittu málið okkara, og sum hava verið einasti — andligi — stuðul okkara gjøgnum myrkar öldir, vórðu skapað í teirri katólisku tíðini; skálin tá her á landi var so frægur, at hann kundi búgva út ein menskasta kong Noregs.

Og enn tann dag í dag siggja vit toftirnar, leivdirnar av stórtøkum verkum, tellað av kirkjuligum manni at verða eitt savningamerki fyri allar Føroyingar, men forkomið av smásmni og stultskygni. **Arnt.**